

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 17.07.2025 № 11).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 27 черв. 2025 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 243 с.

Збірник конференції містить матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (27.06.2025), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (голова); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (заст. голови); докт. юрид. наук., проф. **Адріан ВАШКО**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (секретар).

ISBN 978-617-8778-22-4

© ВНПЗ ДГУ, 2025
© Автори, 2025

Чекін Д.О.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПРОТИДІЇ
НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ, ЩО
ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДДЮ..... 73

Шамара О.В., Комашко В.В.

ЩОДО ПОСИЛЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА
ДОТРИМАННЯМ КОНСТИТУЦІЇ ТА ЗАКОНІВ УКРАЇНИ
ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ
КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ..... 76

Щетинський І.М., Гула В.В., Соколовська С.С.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ У КРАЇНАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ..... 86

Яковенко Ю.В., Лазорчик В.Ю.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВОПОРЯДКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРІОРИТЕТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ..... 88

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Булгакова Ю.М., Ковальчук Я.В.

ПРОТИДІЯ МАРОДЕРСТВУ ТА КРИМІНАЛЬНИМ
ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ..... 91

Булгакова Ю.М., Протасов К.В., Лихолат В.С.

ДО ПИТАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ЗАПОБІГАННЯ РЕЦИДИВНІЙ
ЗЛОЧИННОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ..... 94

Давидюк В.М.

ПРІОРИТЕТИ В ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ..... 97

Копилов Е.В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 99

Кривокурс О.Г., Кагдіна І.Ф.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЦІННОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НСРД
ПРОВЕДЕНИХ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ..... 101

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Булгакова Юлія Миколаївна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

Ковальчук Яків Валерійович

здобувач вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

ПРОТИДІЯ МАРОДЕРСТВУ ТА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах правового режиму воєнного стану, коли суспільство переживає значні потрясіння, а правоохоронна система функціонує в особливому режимі, питання протидії злочинності, зокрема мародерству та іншим кримінальним правопорушенням проти власності, потребує особливої уваги.

Ми не можемо не погодитися із науковцем М.Г. Колодяжним [1], що під час воєнного стану зростає кількість кримінальних правопорушень проти власності, що стає серйозною проблемою для суспільства. Воєнні дії, міграційні процеси, економічна нестабільність та послаблення діяльності правоохоронних органів створюють сприятливі умови для зростання рівня злочинності. Нестача ресурсів та фокусування правоохоронних структур на підтриманні громадського порядку і боротьбі з більш серйозними загрозами призводять до збільшення кількості випадків крадіжок, пограбувань та інших кримінальних правопорушень проти власності.

На сьогодні в Україні, у контексті російсько-української війни, дана проблема набуває особливої гостроти. Значні міграційні потоки внутрішньо переміщених осіб, руйнування інфраструктури та обмежені можливості контролю з боку правоохоронних органів провокують зростання кількості випадків скоєння мародерства та кримінальних правопорушень проти власності. Це, в свою чергу, впливає на загальний рівень безпеки та добробуту населення, підриваючи довіру до державних інституцій та створюючи додаткове навантаження на окремі інститути державної влади.

Таким чином, вважаємо, що на сьогодні існує невідкладна нагальна потреба в дослідженні та розробці ефективних стратегій для запобігання в державі мародерству та кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану. Це включає вивчення досвіду інших країн, розробку нових підходів та механізмів реагування правоохоронними органами на правопорушення, впровадження більш визначених та актуальних

законодавчих напрацювань стосовно санкцій та диспозицій певних статей кримінального закону для кращої профілактики, а головне попередження вчинення кримінальних правопорушень, зважаючи на розвиток криміногенної обстановки під час дії воєнного стану.

Так, відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності закріплена у Розділі VI Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – ККУ), котрий включає в себе такі правопорушення, як крадіжка, розбій, грабіж, вимагання, шахрайство, різноманітні види привласнення, розтрата, знищення чи пошкодження майна та інші [2].

За час розвитку кримінального законодавства, зокрема, під час дії в Україні правового режиму воєнного стану, до вищезазначеного розділу у тексті певних статей відбулись відповідні зміни, котрі виражались у вигляді доповнення них кваліфікуючою ознакою, а саме «в умовах воєнного чи надзвичайного стану» (далі – Закон 2117-IX) [3].

З огляду на текст даного Закону, можна дійти висновку, що він став своєрідної реакцією держави на збільшення актів вчинення кримінальних правопорушень проти власності внаслідок початку повномасштабної війни.

Не є чимось дивним, що законодавець вирішив додати кваліфікуючу ознаку «в умовах воєнного чи надзвичайного стану» до цілої низки складів кримінальних правопорушень (з ст. 185 по ст. 187, ст. 189 та ст. 191 ККУ), адже з початком війни криміногенна обстановка в Україні значно погіршилась.

Серед найбільш розповсюджених кримінальних правопорушень за 2022-2025 роки виділялись кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, кримінальні правопорушення проти власності.

Більше того, у назві Закону 2117-IX міститься термін «мародерство», що, звісно ж, відсилає нас до іншої статті ККУ, а саме ст. 432 «Мародерство» [2], котра міститься у Розділі XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)».

Відповідно до ст. 432 ККУ є три критерії для кваліфікації злочину як мародерства:

чітка локалізація місця вчинення злочину – викрадення майна на полі бою чи на певній ділянці, де проводяться активні бойові дії, а також у зоні, яка перебуває під обстрілами військових;

викрадення майна у вбитих або поранених;

вчинення злочину військовослужбовцем.

Без сукупності цих ознак не можна говорити про наявність складу мародерства в діях винуватого. Якщо незаконні дії особи були спрямовані на заволодіння речами з метою наживи і відбувалися без зазначених обставин, то такі дії не можуть бути розцінені як мародерство, їх необхідно кваліфікувати як загальнокримінальні делікти. На цьому наголосила суддя Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Ольга Булейко під час виступу на Всеукраїнському семінарі для суддів місцевих загальних та апеляційних судів «Злочин геноциду: кримінально-правова кваліфікація» [4]. Як

наголосила спікерка, із суб'єктивної сторони мародерство передбачає прямий умисел на заволодіння речами вбитих і поранених та передбачає корисливий мотив. А суб'єктом злочину є військовослужбовець.

До того ж доповідачка наголосила і на тому, що оскільки згідно із ККУ мародерство є військовим кримінальним правопорушенням, відповідальність за нього можуть нести лише військовослужбовці Збройних сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, які були створені відповідно до законів України, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів [4].

Також вона акцентувала увагу, що під час війни часто мародерством називають дії, які насправді не є мародерством. Тому важливим є питання щодо відмежування мародерства від інших складів кримінальних правопорушень, об'єктом яких є суспільні відносини власності (крадіжка, грабіж, розбій, вимагання, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем) [4].

Якщо проаналізувати відповідну пояснювальну записку вже прийнятого Закону № 2117-ІХ, можна стверджувати, що законодавець, пропонуючи до розгляду відповідний проєкт Закону, мав на меті посилити кримінальну відповідальність саме за «мародерство». Тобто фактичною метою відповідних змін до Кримінального кодексу України було посилення санкцій за вчинення кримінальних правопорушень проти власності не безпосередньо на полі бою (оскільки таке мародерство криміналізовано іншою, 432 статтею КК України), однак з використанням особливостей воєнного стану та фактом ведення бойових дій на тій чи іншій території нашої держави.

Отже зміни, що торкнулися із прийняттям Закону № 2117-ІХ посилили відповідальність як за «мародерство», так і за кримінальні правопорушення проти власності, а саме вказаним Законом частини 4 (четверті) статей 185 - 189 та 191 Кримінального кодексу України було доповнено кваліфікуючою ознакою «в умовах воєнного або надзвичайного стану».

Таким чином, з моменту набрання чинності відповідними законодавчими змінами була посилена відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності, якщо останні були вчинені в умовах воєнного стану, оскільки для окремих індивідів крадіжка в умовах воєнного стану стала найбільш ефективним методом незаконного збагачення.

У підсумку варто зазначити, що держава, оцінюючи статистичні та фактичні дані з метою протидії мародерству та іншим кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану намагається не лише впроваджувати запобіжні та профілактичні заходи до кримінальних правопорушень проти власності, а й надавати адекватну правоохоронну реакцію, зокрема підсилюючи відповідальність за кримінальні правопорушення, що вчинені в умовах саме воєнного стану. Це стало виражатись, для прикладу у збільшенні строків можливого покарання за вчинення крадіжки у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 8 років.

До того ж з метою протидії мародерству та іншим кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану на нашу думку окрім посилення з боку держави відповідальності за кримінальні правопорушення, вважаємо потрібно у поєднанні з цим застосовувати і комплексний підхід, який полягає насамперед у злагодженій роботі як всіх органів державної влади (забезпечення правовою освітою, соціальною підтримкою, психологічною допомогою, відновлення правопорядку), так активній участі та небайдужості громадян (активна громадянська позиція, взаємодопомога, дотримання закону), що в свою чергу забезпечить національну безпеку та стабільність в державі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Колодяжний М.Г. Війна і злочинність в Україні: точки соціально-правового дотику. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/402-405_14.pdf (дата звернення 04.06.2025 р.).
2. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001р. № 2341-III: станом на 09 трав. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 27.05.2025).
3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text> (дата звернення 27.05.2025).
4. Суддя ККС ВС Ольга Булейко. Відмежування злочинів проти власності від мародерства під час військового стану. *Юридичний вісник України*. URL: <https://yvu.com.ua/vidmezhuвання-zlochyniv-proty-vlasnosti-vid-maroderstva-pid-chas-vijskovogo-stanu/> (дата звернення 27.05.2025).

Булгакова Юлія Миколаївна

кандидат юридичних наук

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

Протасов Костянтин Васильович

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Лихолат Вадим Сергійович

здобувач вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

**ДО ПИТАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ЗАПОБІГАННЯ
РЕЦИДИВНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Тема, що стосується запобігання рецидивної злочинності, є актуальною в буремні часи нашої сучасної історії. Зокрема, хочемо акцентувати увагу на тому, що на разі війна є потужною детермінантою злочинності в Україні (і